

*Гоблик Олександра Вікторівна,
здобувач кафедри історії музики
Львівської національної музичної академії
ім. М.В. Лисенка
e-mail: novanotkaa@mail.ru*

СЕМАНТИКА КАТОЛИЦЬКОГО СИМВОЛУ "AVE MARIA" ТА ВАРІАТИВНІСТЬ ЙОГО ВТІЛЕНЬ У РІЗНИХ ВИДАХ МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена семантиці католицького вербального символу "Ave Maria" та його інтерпретації у музичному, художньому, літературному, кінематографічному та театральному мистецтвах. Здійснено аналіз етимології латинської фрази. Розглянуто процес секуляризації релігійного мовного символу. Проаналізовані індивідуальні творчі сюжетні вирішення Благовіщенської тематики, спроектовані словосполученням "Ave Maria". Приділено увагу географічним та конфесійним межам створення арт-зразків під католицькою назвою.

Ключові слова: "Ave Maria", символ, семантика, інтерпретація, мистецтво.

Гоблик Александра Викторовна, соискатель кафедры истории музыки Львовской национальной музыкальной академии им. Н.В. Лысенко

Семантика католического символа "Ave Maria" и вариативность его воплощений в разных видах искусства

Статья посвящена семантике католического вербального символа "Ave Maria" и его интерпретации в музыкальном, художественном, литературном, кинематографическом и театральном искусствах. Осуществлен анализ этимологии латинской фразы. Рассмотрен процесс секуляризации религиозного языкового символа. Проанализированы индивидуальные творческие сюжетные решения Благовещенской тематики, спроектированные словосочетанием "Ave Maria". Внимание уделено географическим и конфессиональным границам создания арт-образцов под католическим названием.

Ключевые слова: "Ave Maria", символ, семантика, интерпретация, искусство.

Hoblyk Oleksandra, PhD-student of the history of music chair, Mykola Lysenko Lviv national music academy

Semantics of the catholic symbol "Ave Maria" and variability of its embodied in different arts

The article deals with the problem of studying of semantics of the Catholic verbal symbol "Ave Maria" and its interpretation in music, art, literature, cinema and theater. It presents the analysis of the etymology of the Latin phrase. The article examines the process of secularization of religious linguistic symbol. The individual creative solutions of the Annunciation story topics, designed by phrase "Ave Maria", are analyzed. Also attention is paid to geographical and confessional boundaries of the creating of art designs under the name Catholic.

Keywords: "Ave Maria", symbol, semantics, interpretation, art.

Сакральна подія Благовіщення є однією з ключових у християнській історії людства, описаних у Біблії (Євангеліє від Луки 1,28; 1,42). Слова привітання "Ave Maria", звернені архангелом Гавриїлом до Святої Діви, стали імпульсом могутнього явища, культурного пласту, який охоплює період понад тисячоліття. Результатом цієї богонатхненності було створення літературних та музичних творів під назвою "Ave Maria", артефактів у кінематографі, театральному та образотворчому мистецтвах. Епізод Благовіщення та образ Марії як символ високої духовності привертає увагу не тільки людей мистецтва, але й філософів, культурологів, соціальних діячів.

Серед досліджень, присвячених цій тематиці, існують поодинокі розвідки, де висвітлюються лише окремі артефакти під назвою "Ave Maria". Зокрема, творчості П. Гогена присвячені роботи М. Г. Мессіні [10], О. Іванової [3], Б. С. Майєрса [11], картині Дж. Сегантіні – робота К. Абрагама [1], театральній виставі В. Шахвердяна – стаття Н. Некрасової [4]. Однак компаративістичні праці, у яких би комплексно розглядалися інтерпретаційні художні варіанти трактування семантики символу "Ave Maria", мистецьке жанрове розмаїття його опрацювання, відсутні. Таке дослідження дасть можливість виділити широкий пласт творів "Ave Maria" у певну групу, звернути увагу на неї як на певний культурологічний феномен, знайти те, що об'єднує одиниці такої групи та водночас виявити індивідуальні творчі вирішення Благовіщенської тематики. Недостатня увага у науковій літературі відчувається й щодо розкриття семантичних характеристик символу "Ave Maria", які очевидно й стали тими смисловими магнітами, що спричинились до всепроникнення Благовіщенської фрази у мистецький колообіг. Мета статті – розкрити семантичне зерно вербального символу "Ave Maria" та простежити його різні мистецькі прочитання. Серед поставлених завдань – дослідити етимологію латинської фрази та її семантичні грані, висвітлити шлях секуляризації католицького символу, проаналізувати мистецькі зразки "Ave Maria" у різних жанрах з виявленням їх спільних та відмінних рис, окреслити національні та конфесійні межі написання творів з латинською назвою.

За словами С. Аверінцева, "символ настільки ж стародавній, як і людська свідомість" [2, 826]. Він є базовою категорією у філософському знанні та широко-відомим поняттям на рівні побутової свідомості. У рамках останньої, символ (у перекладі з грецької означає "з'єднувати", "зв'язувати" або "знак") – умовне позначення будь-якого предмета, поняття, явища. Не дивлячись на ілюзію загальноприйнятості, поняття символу водночас є одним з найбільш "туманних", протирічних, осмислення якого починається ще з часів античності. Отримавши багатоманітні трактування, він не закріпив за собою цілісного уявлення та однозначно-вичерпного тлумачення. Це і заваджає, а з іншого боку, й допомагає збагнути (чи відчутти на рівні інтуїції) характерне, сутнісне.

За двотисячолітню історію розробкою питанням символу займалося чимало визначних філософів і науковців. Ось лише кілька імен з ХІХ–ХХ ст.: Дж. Купер, Р. Кох, З. Фрейд, Е. Кассієр, Г. Юнг, П. Флоренський, М. Гайдегер, О. Лосев, С. Аверінцев, Г.-Г. Гадамер, М. Еліаде, К. Леві-Строс, Х. Керлот, Ц. Тодоров та інші. Однак прототипом і базовою платформою для численних теоретиків послугували твердження Платона, які є близькі й сучасному розу-

мінню цього поняття. Платон вважав, що символ є знаковим виразом вищої сутності, значення якої не завжди можна чітко зафіксувати. Семантику символу можна вловити шляхом посередництва образів, що виникають інтуїтивно, спонтанно. Інтерпретація таких символів через не завжди прозорі образи не дозволяє витлумачити сутність перших однозначно, розкрити їхній смисл у закостенілій формі. Таке незафіксоване тлумачення певного символу дає смислову перспективу для його творчої інтерпретації, що, на наш погляд, і відбувається у музичному та інших видах мистецтва на прикладі словосполучення "Ave Maria", яке стало назвою численних творів.

Перш ніж простежити різні інтерпретаційні варіанти символу "Ave Maria" у різних жанрах мистецтва, звернемось до початків – до лінгвістичного смислу цієї фрази. Вона дає можливість вловити одну з основних семантичних характеристик, яка є певною платформою, що відіграє об'єднуючу роль для різножанрових, різностильових артефактів під назвою "Ave Maria".

Як зазначив О. Потебня, "мова у всьому без винятків символічна" [6, 113]. Перекладаючи дослівно "Ave Maria", отримуємо перше, хоча й буквализовано-прямолинійне, але важливе першоджерельне тлумачення цього латинського мовного коду. Отже, "Ave" у латині – привітання, що використовується при зустрічі або прощанні, на початку чи у кінці листа. Тобто, "Ave Maria" дослівно перекладається "Вітаю, Маріє". Привітання, як вічлива форма засвідчення своєї поваги при зустрічі, містить в собі піднесену, радісну емоційну налаштованість. В інших мовних варіантах часто зберігається буквальний латинський переклад, що відповідає українській фразі "Вітаю, Маріє" ("Hail Mary" в англійській, "Je vous salue, Marie" у французькій, "Gegrüßet seist du, Maria" у німецькій мовах).

Мистецтвознавець Л. Канделарія зазначає й інше походження слова "Ave", першоджерелом якого було його дзеркальне відображення – ім'я "Eva" [8, 4]. У такому оберненні втілюється символічна суть народження Христа, що відкупив своєю смертю гріхи людства, даючи можливість зробити зворотній крок від гріховного людського та наблизитись до Божественного. Таким чином Благовіщенська подія у багатьох мистецьких творах отримує більш широке тлумачення та викликає різні асоціації. Її семантична лінія сюжетно доповнюється Розп'яттям Христа.

Позитивність, піднесеність, що є константними рисами словосполучення "Ave Maria", продиктовані й ситуаційністю проголошення цих слів. Архангел Гавриїл сповіщує Марії Благу Вість, добру новину про Її зачаття. Отже, смисловим підґрунтям фрази "Ave Maria" є пророкування народження дитини.

Розглянемо функціонування слів "Ave Maria" у релігійному ужитку. Текст "Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus" записаний у Вульгаті (латинському перекладі Біблії IV ст.). Згодом ця фраза, об'єднуючись з іншими, утворює канонічну молитву, історія формування якої простежується від IV до XVI ст. Як частина літургійного культу Богородична молитва потребувала втілення у музичному контексті. Вже у VII ст. з'явилося перше музичне оформлення тексту – григоріанський хорал. У середньовіччі, в Ренесансу та барокову, добу твори "Ave Maria" на канонічний текст, призначені для церковного ужитку, створювались й в інших жанрах (мотети, меси).

Поряд з написанням церковних композицій, з новими віяннями романтизму твори "Ave Maria" виходять на концертну сцену, втілюючи у собі багатство нових рівнів художнього осмислення. Процес перетворення сакрального молитовного тексту на світський мистецький твір свідчить, що латинський текст став носієм духовності вищого порядку, поєднуючи у собі духовне, піднесене та буденне, земне. Зазначимо, що ідентичне явище спостерігається і в живописі ще в добу бароко. У творчості італійського художника Караваджо образ Мадонни наділяється чуттєвістю земної жінки, долаючи закони іконописної традиції. Запрошуючи в якості моделі для своїх робіт куртизанку, реформатор Караваджо наблизив ідеалістичність небесного образу до світських норм жіночої краси, акцентуючи в Богоматері реалістичність земного буття.

Функціонуючи у церковному ужитку, а також у мистецтві, передусім музичному, латинська фраза "Ave Maria" акумулює у собі вагу мовного символу. Як зазначає О. Немкова, "латинь ... не тільки постає атрибутом католицького культу, але стає основою в узагальнено-символічному вираженні сакрального начала в цілому" [5, 200]. Поступово назва "Ave Maria" проходить фазу відокремлення від свого дев'ятирядкового текстового наповнення, що розкриває сутність молитви. Ця фраза, як "екстракт" емоційної просвітленості, піднесеності події Благовіщення, стає кодовим втіленням святості, чистоти та ідеальності Богородиці, Її образу, наповненим категоріями вищої людяності та богоподібності. Доскональні якості Святої, осмислення яких приносять відчуття духовної піднесеності, й послуговують фактором надпопулярності Благовіщенської молитви у мистецькому просторі.

Пріоритет створення арт-зразків "Ave Maria" належить музичному мистецтву¹, оскільки воно найбільш пов'язане з текстом католицької молитви. Музичні твори під назвою "Ave Maria" знаходимо майже у всіх жанрах, крім опери. Згадаймо кілька найбільш неординарних жанрів: Концерт для фортепіано з оркестром А. Караманова, Симфонічна поема Є. Станковича, Варіації І. Пауера, Етюд А. Гензельта. Музичні композиції "Ave Maria" створюються як на канонічний, так і на тексти інших авторів. Серед останніх – музичні молитви Ф. Шуберта (сл. В. Скотта, у перекладі на німецьку Ф. Шторка), Ж. Бізе (сл. Ш. Гранмужена), Дж. Верді (на фрагмент тексту з "Божественної комедії" Данте Аліг'єрі), Г. Маршнера (сл. німецького поета-аноніма), Й. Раффа (сл. Ернста), Ф. Тості (сл. К. Ерріко). Існують й чисто інструментальні зразки з програмною назвою "Ave Maria". Образ-символ "Ave Maria", знаходить втілення не лише у музичному, але й в інших видах мистецтва.

В образотворчому мистецтві сакральна тема Благовіщення є однією з найбільш вагомих. Якщо у добу середньовіччя та Ренесансу створювались картини під назвою "Annunciazione" ("Благовіщення"), то з часом з'являються й роботи з назвою "Ave Maria".

Семантичний потенціал латинської фрази-символу долає географічні, релігійні та конфесійні розмежування. Католицький символ "Ave Maria" проникає у творчість російських православних художників В. Тропініна та О. Іванова. Акварель "Ave Maria" 1839 р. О. Іванова, автора багатьох картин на релігійні сюжети, написана під час багаторічного проживання митця у Римі. Жанрова

сцена полотна зображає звичай римлян збиратися на вулиці у вечірню годину біля образу Богородиці, співаючи їй величальні пісні.

Тракування словосполучення "Ave Maria" втілене у творчості італійського художника Дж. Сегантіні, який надавав сільським мотивам релігійно-символістичної значимості. На картині "Ave Maria a trasbordo" зображена сім'я пастуха у повному складі, що, вертаючись до села, переплавляючись на човні на інший берег озера, у смиренній позі творить молитву. Захід сонця та дзвіниця на протилежному березі вказують на шосту годину вечора – час вечірньої молитви "Ave Maria". В сюжеті жанрової сцени глибинна символіка – це не сім'я пастуха, а смиренна акція зняття з якоря та служіння іншому берегу – це патріархально ритмізований час, порядок певних дій та складових дня, які вносять у життя відчуття впорядкованості, спокою та гармонії. У цьому вгадується "типова для творчості Дж. Сегантіні ідея містичної єдності циклів людського та природного життя" [7].

Вихід католицького символу "Ave Maria" за конфесійні межі та його перехрещення з язичницьким культом простежується у імпресіоністичній картині Поля Гогена "La orana Maria", написаної на острові Таїті (1891 р.). Згодом твір отримав другу назву – "Ave Maria". "La Orana Maria" передає таїтянське звучання привітання архангела Гавриїла, зверненого до Марії.

Втілення релігійної тематики у полотні пронизане язичницьким містицизмом. Персонажі полотна – таїтяни у традиційному колоритному одязі. Навколо них – яскрава, квітуча та родюча природа Таїті, що не лише символізує земний рай, а й налаштовує уяву глядача на втілення небесного раю. Фігура матері з дитиною написана дуже реалістично і лише сяючі німби над головами вказують на святість персонажів. Немовля сидить у матері на плечі, що було нетиповим для європейського іконопису та живопису.

Автор картини сюжетно перехрещує лінії Благовіщення та Різдва Ісуса. Присутність ангела асоціюється з Благовіщенням. Центральні фігури нагадують сцену поклоніння волхвів. На передньому плані зображений столик для дарів, на якому лежать банани та плоди хлібного дерева. Ця атрибутика перегукується з Різдрвом Христа.

До 1951 р. на вимогу католицької церкви зображення біблійних персонажів повинні були орієнтуватися на європейський антропологічний тип. Мистецтвознавці О. Іванова [3, 366] та Б. С. Майєрс [11, 256] вважають, що інтерпретуючи сакральну тему Благовіщення на ґрунті таїтянської культури П. Гоген намагався досягти злиття християнського образу та рис первозданного, язичницького світу. Такий тип художнього мислення свідчить про прагнення автора до популяризації, культурного узагальнення образу Марії та біблійних сюжетів, долання географічних та релігійних меж їх функціонування.

Про інтернаціоналізацію образу Марії свідчать й процеси, що відбуваються у музичному просторі. До католицького символу "Ave Maria" звертаються й мусульманські азербайджанські композитори Фархад Бадалбейлі та Азер Дадашев. Своєрідністю композиції Ф. Бадалбейлі є те, що у тексті поєднуються дві мови (латинська та азербайджанська), що символічно втілює діалог Сходу та Заходу.

Про міжрелігійний діалог свідчить ще один твір азербайджанця А. Дадашева. Його "Ave Maria" для голосу та фортепіано прозвучала на концерті в м. Блумінгтон штату Індіана (США), що пройшов під девізом "Всі релігії моляться за мир". У ньому звучали твори, в яких оспівуються три світові релігії – іудаїзм, християнство та іслам. "Ave Maria" була замовлена композитору римокатолицькою громадою Азербайджану.

Музичні композиції Ф. Бадалбейлі та А. Дадашева відображають тенденції у світовому соціокультурному просторі до релігійної толерантності, міжконфесійного діалогу, що межує з екуменістичним рухом.

Католицький символ "Ave Maria", розширюючи своє семантичне наповнення, проникає і в сферу літературного мистецтва. Таку назву, зокрема, мають вірші Ф. О'Хара (Frank O'Hara), М. Танка, А. Фета, А. Ярмольського та інших поетів; новела В. Астаф'єва, повість З. Легкого, поема І. Багряного, роман "Спокута. Аве Марія" С. Здравкова.

Поема "Аве Марія" І. Багряного (1927 р.) розпочинається таким зверненням: "Вічним бунтарям і протестантам, всім, хто родився рабом і не хоче бути ним, всім скривдженим, зборканим і своїй бідній матері крик свого серця присвячує автор". У творі на контрасті зі світлою назвою йдеться про жорстокі реалії часу та жіночої долі. Твір наповнений іншою образністю, яка не пов'язана з сакральною тематикою.

Антирелігійне спрямування має книга "Остання "Аве Марія"" литовського письменника Ю. Кайріса, написана за радянські часи.

Особливого розмаїття творчого трактування латинський код отримав у кінематографі. Існує близько десяти робіт з такою назвою². Антивоєнна американська пропаганда показана у мультфільмі для дорослих "Ave Maria" режисерів В. Данилевича та І. Іванова-Вано (1972 р.), у якому розповідається про жертви в'єтнамської війни. Мультфільм об'єднав у собі три види мистецтва: живопис, музику та анімацію. На початку стрічки йде показ шедеврів живопису епох Ренесансу та бароко, де яких зображена Мадонна з немовлям. Ряд просвітлених картин змінюється показом жорстоких подій війни. Серед загиблих – численні дитячі жертви. Бездонну глибину драми підсилює музична молитва "Ave Maria" Ф. Шуберта, що на контрасті об'єднує світлий початок стрічки з подальшими жахливими кадрами.

Інтерпретація образу Богоматері, пов'язаного з тематикою Благовіщення, здійснена в театральному мистецтві. Відтворення гармонією хореопластики та вокалу образу Діви Марії здійснюється у виставі "Ave Maria" режисера В. Шахвердяна, що мала прем'єру у 1996 р. у Єревані та була присвячена 1700-літтю прийняття Вірменією християнства. Музично-театральна містерія об'єднала музику Й. С. Баха, Дж. Каччіні, Ф. Шуберта, Ш. Азнавура та інших.

Символістична фраза "Ave Maria", що інформативно налаштовує на подію Благовіщення, інтерпретується у виставі тематично ширше. Показ лінії непростого історичного минулого Вірменії та не менш бентежного сьогодення ототожнюється з велично-трагічним образом Святої Діви, серце якої крається тягарем Розп'яття ІІІ Сина, що символічно перегукується з історичною трагедією, "розп'яттям" вірменського народу. Водночас, у цій ідейній вертикалі закла-

дена й інша: стражденна Вірменія, як і постать Діви Марії, демонструє незламність духу, що черпає свої сили у святій вірі. Подолання незгод життя відбувається й через всеоновлюючу силу любові. Під звуки "Ave Maria" Ф. Шуберта промовляється ліричний дует юнака та дівчини. На думку Н. Некрасової, музична молитва австрійського композитора займає у драматургічній лінії спектаклю місце центральної кульмінації [4, 20]. Заключною сценою вистави є інтерпретація останньої біографічної події Святої на межі землі та неба – Її Успіння. Отже, крізь сюжетні горизонталі вистави образ Святої Марії розкритий як образ заступниці, хранительки, що наповнює душі вірою та надією у часи великих потрясінь.

У виставі В. Шахвердяна, як зазначає Н. Некрасової, "поліфонія образних шарів, звукових, світлових, хореографічних, кожний з яких є носієм певного інформативно-художнього змісту, зумовлює особливий "метафоричний" стиль спектаклю, позначений надзвичайною експресивністю" [4, 20].

Створення вистави, присвяченої образу Богоматері, виявляє прикмети національного характеру вірменського народу, однією з важливих рис якого є християнське виховання. Прикметно, що догматика вірменської апостольської церкви відрізняється від догматики інших конфесій. При цьому автори вистави "Ave Maria" при обранні її назви звернулись саме до латинського мовного символу.

Отже, широкий пласт арт-зразків "Ave Maria" виявив складність стилістичних та жанрових опрацювань, своєрідність, індивідуальність художнього осмислення тематики та семантичного розкриття фрази-символу "Ave Maria", синкретезування різних видів мистецтва. Простежується багатовікова інтернаціональна традиція відтворення образу Діви Марії, започаткована художниками, музикантами, кінорежисерами та письменниками, що виявляє секуляризацію тексту латинської молитви. Тематичні стержні мистецьких творів інтерпретуються через смислову рамку символічної назви "Ave Maria", лінгвістична етимологія якої проектує просвітленість, гармонійність, позитивну налаштованість, що пов'язана з радісною подією Благовіщення, а також Богоподібністю Богородиці, ідеальністю Святої. Водночас сюжетні лінії мистецьких артефактів виходять за межі цієї семантики, доповнюючи її тематикою Різдва Ісуса (полотно П. Гогена), Розп'яття (театральна вистава В. Шахвердяна, мультфільм для дорослих "Ave Maria"), Успіння (театральна вистава В. Шахвердяна).

Унікальність символу "Ave Maria" долає географічні та конфесійні межі, про що свідчать роботи православних художників В. Тропініна та О. Іванова, таїтянська "Ave Maria" ("La Organa Maria") П. Гогена, музичні композиції мусульманських азербайджанських композиторів Ф. Бадалбейлі та А. Дадашева, театральна вистава вірменина В. Шахвердяна. Жанрового розмаїття досягає трактування Богородичного образу в літературі (вірші, новела, повість, поема, роман) та кінематографі. Синкретичний сплав мистецтв виявляється у театральній виставі В. Шахвердяна та мультфільмі "Ave Maria".

Вагома кількість творів "Ave Maria" свідчить про особливість, Благовіщенської тематики і залишає поле для більш глибокого наукового дослідження цього культурологічного феномену.

Примітки

¹ Нами віднайдено близько 260 музичних композицій під назвою "Ave Maria" (у різних музичних жанрах, для різних виконавських складів). Одними з найвідоміших творів є композиції Ф. Шуберта, Й. С. Баха-Ш. Гуно та В. Вавілова (відомої як "Ave Maria" Дж. Каччіні).

² "Ave Maria" (1936 р.) – Німеччина, Італія, режисер Йоханнес Ріманн;

"Ave Maria" (1940 р.) – режисер Карлос Паділла;

"Ave Maria" (1953 р.) – Німеччина, режисер Альфред Браун;

"I quattro dell'Ave Maria" (1968 р.) – Італія, режисер Джузеппе Коліцці;

"Ave Maria" (1972 р.) – мультфільм, СРСР, режисери В. Данілевіч та І. Іванов-Вано;

"Ave Maria" (1984 р.) – Франція, режисер Жак Річард;

"Ave Maria" (1999 р.) – Україна, режисер Л. Єфименко;

"Ave Maria" (1999 р.) – Іспанія, Мексика, режисер Едуардо Россофф;

"Ave Maria" (2006 р.) – серіал, Португалія.

Література

1. Абрахам К. Джуованни Сегантини: Психоаналитический этюд // Карл Абрахам. Сочинения / Ред. М. В. Вульф ; пер. с нем. Е. А. Цакни. – Одесса : Жизнь и душа, 1913. – 84 с.

2. Аверинцев С. С. Символ художественный / С. С. Аверинцев // Краткая литературная энциклопедия : в 9 т. / Гл. ред. А. А. Сурков. – Т. 6. – М. : Советская энциклопедия, 1971. – С. 826-831.

3. Иванова Е.В. Великие мастера европейской живописи / Елена Владимировна Иванова. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2006. – 728 с.

4. Некрасова Н. "Ave Maria" / Надія Некрасова // Музыка. – 1997. – № 3. – С. 20.

5. Немкова О. В. Ave Maria. Образ Богоматери в европейском музыкальном искусстве : дисс. ... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Ольга Вячеславовна Немкова. – Ростов-на-Дону, 2002. – 254 с.

6. Потебня А. А. Глагол. Местоимение. Числительное. Предлог / Александр Афанасьевич Потебня // Из записок по русской грамматике : в 4 т. – Т. 4. – М. : Просвещение, 1977. – Вып. 2. – 406 с.

7. Сегантини Джуованни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/izobrazitelnoe_iskusstvo/SEGANTINI_DZHIOVANNI.html

8. Candelaria Lorenzo. The "Salve" Motive in Spanish Polyphony / Lorenzo Candelaria // Sacred music / Editorial William Mahrt. – New Point Drive, Harbour Cove, Richmond, 2007. – Vol. 134, N 4. – Pp. 5-13.

9. La Orana Maria [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/La_Orana_Maria#CITEREFBuisine2012

10. Messina Maria Grazia. Paul Gauguin, un esotismo controverso / Maria Grazia Messina. – Firenze University Press, 2006. – 194 p.

11. Myers Bernard Samuel. Modern art in the making / Bernard Samuel Myers. – New York : McGraw-Hill, 1950. – 457 p.

References

1. Abraham, K. (1913). Psychoanalytic study. M. V. Vul'f (Ed.). (E. A. Cakni, Trans.). Odessa: Zhizn' i dusha [in Russian].

2. Averincev, S. S. (1971). Art symbol. A. A. Surkov (Ed.), Kratkaja literaturnaja jenciklopedija. (Vol. 6), (pp. 826-831). Moscow: Sovetskaja jenciklopedija [in Russian].

3. Ivanova, E. V. (2006). The great masters of European painting. Moscow: OLMA-PRESS [in Russian].

4. Nekrasova, N. (1997). "Ave Maria". Muzika, 3, 20 [in Ukrainian].
5. Nemkova, O. V. (2002). The image of Our Lady in European musician art. Doctor's thesis. Rostov-na-Donu [in Russian].
6. Potebnja, A. A. (1977). Verb. Pronoun. Numeral. Preposition. From the notes on Russian grammar. Vol. 4, issue 2. Moscow: Prosveshhenie [in Russian].
7. Giovanni Segantini. Retrieved from http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/izobrazitelnoe_iskusstvo/SEGANTINI_DZHOVANNI.html [in Russian].
8. Candelaria, L. (2007). The "Salve" Motive in Spanish Polyphony. Sacred music. Vol. 134, N 4. W. Mahrt (Ed.). New Point Drive, Harbour Cove, Richmond [in English].
9. La Orana Maria. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/Ла_Орана_Мария#CITEREFBuisine2012 [in Russian].
10. Messina, M. G. (2006). Paul Gauguin, un esotismo controverso. Firenze University Press [in Italian].
11. Myers, B. S. (1950). Modern art in the making. New York: McGraw-Hill [in English].

УДК 008

Князева Тетяна Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
докторант Київського національного університету
культури і мистецтв
e-mail [tanushka2008k @ rambler.ru](mailto:tanushka2008k@rambler.ru)

РОЛЬ ОБРЯДУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ НАРОДНОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ МІЖЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті розглядається роль обряду як частини народної художньої культури у процесі міжкультурної взаємодії. Обрядова культура людини дозволяє ідентифікувати культуру, відрізнити одну культуру від іншої, зберігати національний характер. У сучасному глобалізованому інформаційному суспільстві обряди в контексті культурних традицій різних народів допомагають вибудувувати ефективний процес комунікації представників різних культур при збереженні етнічної ідентичності

Ключові слова: обряд, обрядова культура, міжкультурна взаємодія, народна художня культура, етнос

Князева Татьяна Николаевна, кандидат искусствоведения, доцент, докторант Киевского национального университета культуры и искусств.

Роль обряда как важной составляющей народной художественной культуры в процессе межэтнического культурного взаимодействия

В статье рассматривается роль обряда, как части народной художественной культуры, в процессе межкультурного взаимодействия. Обрядовые традиции позволяют идентифицировать культуру, отличить одну культуру от другой, сохранить национальный характер. В современном глобализованном и информационном обществе обряды в контексте культурных традиций разных народов помогают выстраивать эффективный процесс коммуникации представителей различных культур при сохранении этнической идентичности.